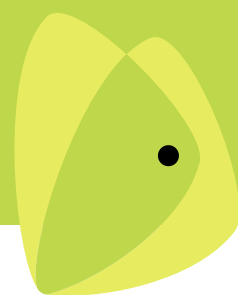
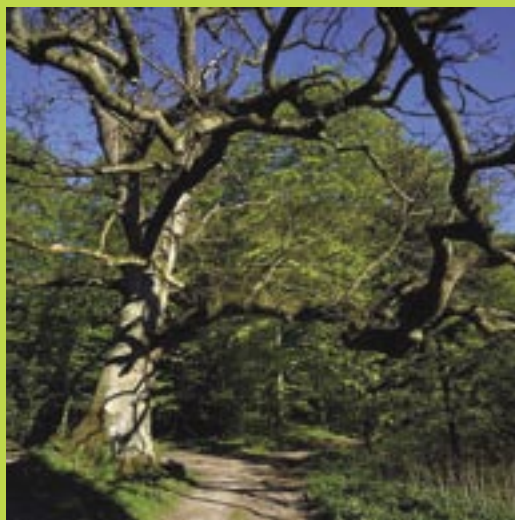
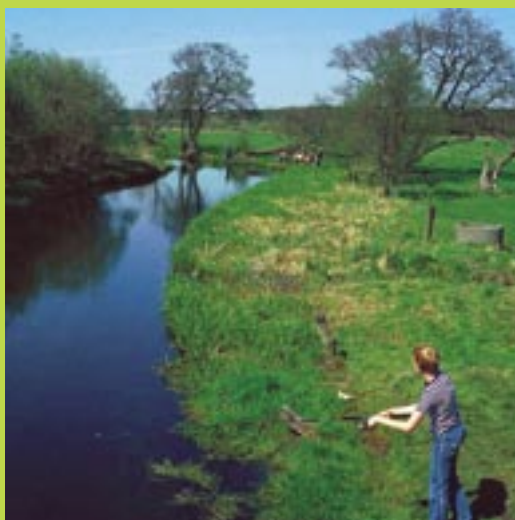

Fremtidens natur

i den nye Skanderborg Kommune

Danmarks
Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening er Danmarks største grønne forening. Den er stiftet i 1911 og har i dag 215 lokalkomiteer, der dækker én eller flere af landets kommuner.

Foreningens overordnede og langsigtede mål er, at Danmark bliver et bæredygtigt samfund med et smukt og varieret landskab, en rig og mangfoldig natur og et rent og sundt miljø.

Vi arbejder for befolkningens muligheder for gode naturoplevelser og med emner som naturbeskyttelse, miljøbeskyttelse, planlægning, adgang til naturen, lovgivning og oplysning.

Foreningen har over 140.000 medlemmer, hvoraf to tusinde er aktive og bruger en del af deres fritid på at arbejde for foreningens formål.

Vi arbejder især med den danske natur og mulighederne for at opleve den. Der er også mere brede miljøemner, som fx internationalt engagement især gennem EU og Danmarks nærområder, Østersøen og Nordsøen.

I arbejdet med den danske natur søger Danmarks Naturfredningsforening at sikre, at tabet af den biologiske mangfoldighed standser. Derfor beskæftiger foreningen sig også med land- og skovbrugets produktionsmetoder, der har afgørende indflydelse på naturens vilkår.

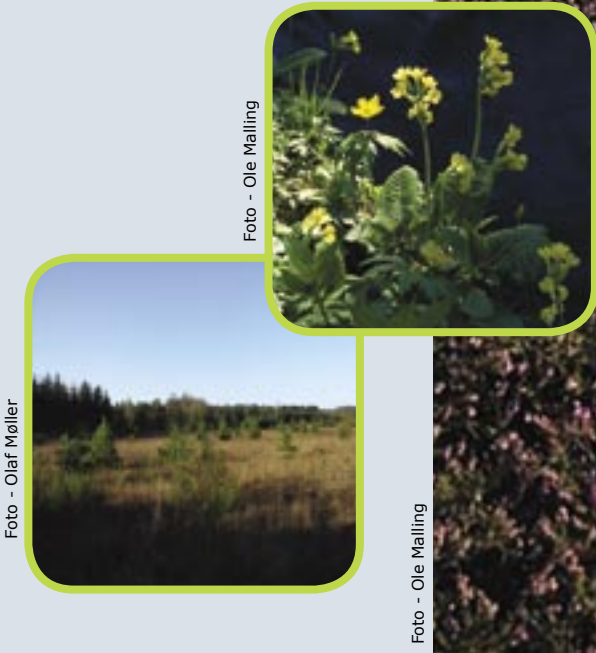
Du har brug for naturen. Og den har brug for dig!

Danmarks Naturfredningsforening
Tlf. 39 17 40 00
dn@dn.dk
www.dn.dk

Denne vision om fremtidens natur i den nye Skanderborg kommune er udarbejdet i fællesskab af de tre lokalkomiteer, der er i de kommuner, der sammenlægges til den nye Skanderborg kommune. Danmarks Naturfredningsforenings bog "Fremtidens natur i Danmark" har dannet grundlaget.

Indhold

	Side
Hvilke værktøjer skal der til for at udarbejde en naturplan.....	4
Den lokale indsats.....	5
Naturplaner for ny Skanderborg kommune.....	5
Stier.....	7
Afslutning.....	7

Fremtidens natur i den nye Skanderborg Kommune

Hvilke værktøjer skal der til for at udarbejde en naturplan?

Den Ny Skanderborg Kommune vil komme til at indeholde store områder af meget høje naturværdier. Det er derfor med stor tilfredshed, at Danmarks Naturfredningsforening (DN) i den kommende storkommune konstaterer, at kommunens vision er "Danmarks skønneste... i natur og trivsel" og vi vil med dette oplæg til en naturplan orientere om nogle af de visioner, DN har for naturudviklingen i området.

Ved sammenlægningen af de fire kommuner, Galten, Hørning, Ry og Skanderborg til Ny Skanderborg Kommune vil der også ske en ændring i DN's struktur på det lokale plan. Vi ønsker og håber, at det gode samarbejde, som DN har haft med de fire kommuner og med Århus Amt kan fortsætte og udvides. Vi ser nogle perspektiver i, at ansvaret for naturforvaltning, tilsyn med miljøet og udviklingen i det åbne land nu samles og kommer under kommunal forvaltning. Vi håber, den nye kommune vil have mod til at holde fast ved en overordnet strategi, selv om den herved kan komme i konflikt med lokale interesser. Det er en opgave, som Århus Amt hidtil har løst med godt resultat.

Foto - Hans Gravsholt

DN's Lokalkomite i Ny Skanderborg Kommune vil gerne indgå i et samarbejde om udvikling af naturen med henblik på at øge beskyttelsen og benyttelsen. Dette er DN's oplæg til dette samarbejde og er udarbejdet af lokalkomiteerne som et fælles projekt.

Hvordan har naturen det?

Det bredt sammensatte Vilhjelmudvalg slog i 2001 fast, at det stod ringe til med kvaliteten af Danmarks natur og med biodiversiteten.

Hovedårsagerne hertil er:

- **naturen har for lidt plads**
- **vandet er forsvundet fra landskabet**
- **næringsstofferne forurener**
- **lysåbne naturtyper gror til**
- **naturområderne er for små**
- **naturområderne er opsplittede**

Derfor mener DN at:

- 🐦 **naturområderne skal udvides**
- 🐦 **der skal dannes korridorer, der forbinder naturområder**
- 🐦 **vandløbene skal restaureres og tørlagte bække skal åbnes**
- 🐦 **der skal udledes færre næringsstoffer til naturen**
- 🐦 **de lysåbne naturtyper skal plejes f. eks. ved afgræsning**
- 🐦 **der skal være forbud mod at gøde og sprøjte på beskyttede områder**
- 🐦 **drikkevandsområder skal beskyttes ved miljøvenlig drift**

Det er nu op til den nye kommune, at der i dens ansvarsområde rettes op på disse forhold.

Danmarks Naturfredningsforening har med bogen "Fremtidens natur i Danmark" fra 2004 på nationalt plan vist, hvorledes dette kan gøres ved etablering af naturnetværk (korridorer). Vi vil med dette oplæg vise, hvordan det kan gøres lokalt.

Den lokale indsats

Den nye kommune rummer store områder der er EF-fuglebeskyttelsesområder, EF-habitatområder, landskabsfredninger og mange andre beskyttede såvel som ubeskyttede naturområder, herunder også områder af stor geologisk interesse. Det er DN's vision, at der kan knyttes forbindelser, korridorer, mellem disse områder til gavn for dyr og mennesker. Dette kan ske på flere forskellige måder f.eks. ved:

- 1. Ekstensivering af landbrugsdriften.**
- 2. Organisering af græsningslaug.**
- 3. Restaurering af åer og bække, herunder frilægning af tørlagte bække.**
- 4. Skovrejsninger.**
- 5. Genetablering af tørlagte søer**
- 6. Etablering af faunapassager**

Ved at udbygge et sammenhængende stisystem gennem korridorerne kan borgerne få en øget adgang til områderne.

Det er meget vigtigt, at de bynære naturområder bibeholdes, dvs. at de friholdes for byggeri. Desuden er det vigtigt, at man ved planlægning af nye byområder indtænker grønne områder. Et eksempel er planerne for en ny bydel vest for Galten by. Det er her vigtigt, at de §3-beskyttede søer, Gammel-mose og Sømosen bibeholdes som bynære naturområder, der kædes sammen med de tilstødende rekreative områder og med en grøn kile til Ådalen for Lyngbygård Å. Den nye bydel må planlægges så disse naturmæssige forhold tilgodeses.

Naturplaner for ny Skanderborg Kommune

I det følgende angives nogle af de visioner DN's lokalkomiteer arbejder med.

Korridor mellem Mossø og Jeksen fredningerne

Illerup Å løber gennem Hørning, Skanderborg og Ry kommuner og ender i den østre ende af Mossø. Mod øst er Illerup ådal meget tæt på at have kontakt med fredningerne omkring Jeksen. Det vil derfor være helt oplagt at lade ådalen og et område nord for Stilling danne en korridor mellem Jeksen-fredningen og Mossø-fredningen.

For området omkring Alken Enge findes der et forslag til naturgenopretning, der vil medføre, at Illerup Å får et naturligt forløb og at der dannes et vådområde i nær kontakt med Mossø. Det vil betyde en stor forbedring for fuglenes forhold og understøtte Mossøs status som EF-fuglebeskyttelsesområde. Planen er kendt i Århus Amt som et muligt Vandmiljøplan 2-område.

Der bør etableres en afmærket sti fra Mossø ved Alken, gennem Alken Enge og Illerup Ådal til Jeksen. På denne måde kan Amtets sti fra Århus til Silkeborg få et nyt forløb og undgå strækningen gennem Skanderborg. Stiforløbet gennem Skanderborg kan bibeholdes som tilslutningssti fra Skanderborg. Stien vil gå forbi moseområdet, hvor det store Illerupfund er gjort. Det er vigtigt, at engene bevares afgræssede, og kan derfor kræve naturpleje.

Foto - Ole Malling

Foto - Scanpix

Himmelbjergskovene, Gudenåen, Allingfredningen, Knudsø, Ravnsø og Vengsø

Fredninger ved Alling og nord for Knudsø bør knyttes tættere til områderne i Århus Ådal. De vestlige områder kan med en korridor gennem små fragmenterede naturområder forbindes til Årslev Engsø via landskabssænkningen fra Knudsø til området omkring Tåstrup Sø og Århus Å. Her bliver genetablering af de tre søer, Gammelgård sø, Søballe sø og Pittersø med tilhørende enge et centralt element. Også genåbning og restaurering af Møgeleng bæk mellem Storning Præsteskov og Tåstrup sø bliver af stor betydning. Man bør sikre tilløbene til Knud Å og Ravnsø, f.eks. Tørring Bæk og Jaungyde bæk, således, at ådalene bibeholdes som enge og overdrev. Der bør arbejdes på, at der etableres en natursti gennem området fra Århus til Ry i lighed med planer, der for nogle år siden blev foreslået af Amtet.

Møllesøen, Skærsbro Kær, Vessø, Svejstrup Enge og Mossø

Denne korridor med tilhørende skræntskove bør sikres bl.a. ved at engene fortsat skal afgræsses. Vessø er bl.a. en vigtig odderlokaltet. Der bør etableres en natursti fra Alken til den sydlige udkant af Ry gennem korridoren.

Lyngbygård Å

Der er for ca. 7 km. af den midterste tredjedel af Lyngbygård Å fra udløbet af Borum Møllebæk og mod Galten Bro et Vandmiljøplan 2 projekt, som er langt fremskredet. Århus Amt forventer at gennemføre projektet ultimo 2006. Projektet vil give åen et mere naturligt slynget forløb og en hævet vandstand. Denne genopretning af åen og ådalen ønsker vi forsat helt til åens udspring vest for Låsby ved Møllerup. Det vil forøge naturværdien i ådalen samtidig med at den rensende effekt af åen kan forøges. For at holde engene fri for tilgroning i form af buske og træer, er det nødvendig med naturpleje. På de første km af åen udgør den kommunegrænse til Silkeborg Kommune. Videreførelsen af projektet vil derfor blive en prøve på samarbejdet om naturgenopretning mellem nye kommuner.

Skanderborg Sø

Landskabet rundt om Skanderborg Sø er kun delvis sikret ved landskabsfredning. Der er ønskeligt at fredningen udvides, så hele området fra søen til nærmeste landevej fredes i lighed med området omkring Mossø. Der bør skabes en korridor mellem Skanderborg Sø og Mossø, dels via Tåning Å og dels ved hjælp af skovrejsning omkring Vester Mose. Herved vil der fremkomme en bynær skov for beboerne i Vrold og Skanderborg.

Foto - Olaf Møller

Stilling-Solbjerg Sø

Området omkring Stilling Sø bør sikres, evt. ved udvidelse af de spredte fredninger omkring søen, således at også Blegind Mose og Vitved Mose sikres. Det vil skabe større sammenhængende naturområder.

Generelt om søer og vandløb

Der bør fortsat arbejdes på at forbedre vandkvaliteten i alle søer og vandløb.

Grundvandet

Grundvandsreservoirer bør sikres ved skånsomme dyrkningsmetoder eller ved skovrejsningsprojekter. Det sidste kunne beskytte reservoiret mellem Stilling og Hørning.

Stier

De enestående naturoplevelser, der er mulighed for i den nye kommune, kan blive en stor turistattraktion, hvis man sikrer tilgængeligheden gennem et stort sammenhængende stisystem. Dette vil også være til gavn for lokalbefolkningen, der ofte er flyttet til området på grund af naturen. Generelt skal markveje bevares således, at de kan benyttes som naturstier. Nedlagte kirkestier skal genetableres, f. eks. fra Alken til Svejstrup. Rundt om Stilling-Solbjerg Sø etableres en sti evt. som trampesti, hvor den ikke kan følge nuværende markveje.

Afslutning

Lokalkomiteernes medlemmer har stor viden om og kendskab til naturen i den ny kommune. I visse områder har vi registreringer af værdifuld natur og vi har ligeledes detaljerede planer for flere af de ovennævnte områder og vi deltager gerne i arbejdet med at sikre naturen til gavn for borgerne.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteer i Galten, Ry, Skanderborg og Hørning.

Foto - Ole Malling

Se vedlagte kort

De fremtidige naturområder er indtegnet i et kort, hvor også de nuværende beskyttede områder er markeret.

Korridorerne er indtegnet med bred pensel af hensyn til overskueligheden. De fremtidige nye naturområder er valgt, så de sammenkæder de nuværende beskyttede områder, og således at der dannes mere sammenhængende natur. De er forsøgt udvalgt blandt de dyrkningsmæssige dårligste jorde. Mindre fortrinsvis nord sydgående kløfter og bække er kun medtaget i begrænset omfang, men skal naturligvis indgå i kommunens naturplan. Det vil i flere områder være nødvendigt at samarbejde med nabokommunerne for at få den maximale effekt af indsatsen.

Udarbejdelse af kort: Inge Jeppesen, Danmarks Naturfredningsforening * Tekst: Lokalkomiterne i Galten, Ry, Skanderborg og Hørning * Lay-out: Maj-Lie S. Eskesen * Forsidefoto: Ole Malling og Maj-Lie S. Eskesen
Udgave 1,0